

**ОДГОВОР ОД ВЛАДАТА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА НА
ИЗВЕШТАЈОТ НА ЕВРОПСКИОТ КОМИТЕТ ПРОТИВ
ТОРТУРА, НЕХУМАН ИЛИ ДЕГРАДИРАЧКИ ТРЕТМАН И
КАЗНУВАЊЕ (КПТ) ОД НЕГОВАТА ПОСЕТА НА РЕПУБЛИКА
МАКЕДОНИЈА
(15 ДО 26 МАЈ 2006 ГОДИНА)**

Владата на Република Македонија побара објавување на овој одговор.
Извештајот од посетата на КПТ на Република Македонија во мај 2006
година е поместен во документот СРТ/inf (2007)

Стразбур, декември 2007

Забелешка: во согласност со чл.11 став 3 од Конвенцијата, некои имиња беа избришани (фигурираат со иницијали).

СОДРЖИНА

ПРВИЧЕН ОДГОВОР НА ВЛАСТИТЕ..... 5

ФИНАЛЕН ОДГОВОР НА ВЛАСТИТЕ..... 21

**ПРВИЧЕН ОДГОВОР НА МАКЕДОНСКИТЕ ВЛАСТИ НА ИЗВЕШТАЈОТ
НА ЕВРОПСКИОТ КОМИТЕТ ПРОТИВ ТОРТУРА, НЕХУМАН ИЛИ
ДЕГРАДИРАЧКИ ТРЕТМАН И КАЗНУВАЊЕ (КПТ) ОД НЕГОВАТА
ПОСЕТА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
15 - 26 МАЈ 2006 ГОДИНА**

Во врска со наодите и препораките дадени од страна на Делегацијата на КПТ по повод нивната посета на Република Македонија во мај 2006 година, како што е истакнато во писмото на г-ѓа Силвија Касале, Претседател на КПТ, испратено на 24 ноември 2006, надлежните органи/при Владата на РМ ги поднесуваат следниве првични одговори:

Министерство за внатрешни работи

Дирекцијата за безбедност и контраразузнавање го цени значајниот придонес на КПТ кон надминувањето на слабостите и недостатоците во процедурите за заштита на човековите права и слободи кои се гарантирани со Уставот на РМ и повторно ја изразува својата подготвеност за отворена соработка со претставниците на Комитетот на сите нивоа.

Препораките на Комитетот секогаш биле земани предвид и разгледувани со особено внимание.

Оттука, самиот КПТ заклучи дека во работата на Дирекцијата се забележува значителен напредок во однос на почитувањето и заштитата на фундаменталните човекови права и слободи.

Параграф 36 (подпараграф 4) Што се однесува до наводите за постоење на тајни локации за задржување на лица за сторени кривични дела кои се од надлежност на ДБК, Дирекцијата категорично тврди дека сите објекти кои се користат од страна на службените лица од ДБК се сопственост на МВР на РМ, тие се добро познати и претставници од КПТ имале можност истите да ги посетат за време на нивниот престој во РМ. При спроведувањето на своите надлежности, ДБК настојува целосно да ги почитува законите и другите акти кои ја регулираат нејзината дејност како орган во состав на МВР и никогаш не била ниту ќе биде надвор од контролата на МВР на РМ.

Министерство за правда

Министерството за правда даде сумарен одговор на неколку параграфи од Извештајот на КПТ кои се однесуваат на состојбите во затворските установи, имено, тоа се параграфите: 51, 60, 67, 68, 70, 86, 99, 125.

Управата за извршување на санкциите, постапувајќи по Извештајот на Европскиот комитет за заштита од тортура и нехуман или нечовечки третман

или казнување на Советот на Европа, известува дека како и досега наведените забелешки, коментари и констатации ги прифаќа и прави напори и натаму да се преземаат активности за надминување на констатираните слабости. По тој повод одржани се повеќе состаноци со директорите на казнено-поправните установи на кои е укажано на доставените забелешки и препораките што се дадени за надминување на одделни состојби и за отстранување на евентуалните слабости во постапувањето со притворените и осудените лица. Изготвена е Анализа на состојбите во Управата за извршување на санкциите и во казнено-поправните и воспитно-поправните установи во Република Македонија и Информациска за актуелната состојба во врска со функционирањето на Воспитно-поправниот дом Тетово кои материјали се доставени на разгледување и усвојување на Владата на Република Македонија со цел да се почне со преземање на конкретни мерки и активности за подобрување на условите во казнено-поправните и воспитно-поправните установи.

1. Во Анализа на состојбите во Управата за извршување на санкциите и во казнено-поправните и воспитно-поправните установи во Република Македонија, детално се анализирани целокупните состојби со казнено-поправните установи во Републиката, утврдени се неопходните потреби заради задоволување на минималните стандарди како на осудените, така и на вработените лица во овие установи, како и предложени се мерки и начин како да се надминат овие состојби. При тоа, укажано е и на досега дадените препораките од страна на Европскиот комитет за спречување на тортура и нечовечко или понижувачко однесување или казнување. Меѓу другото, дадени се конкретни дејствија и рокови за реализирање на низа активности со кои значително ќе се подобрат условите во сите казнено-поправни установи. Имено, се предлага без одлагање Владата врз основа на утврдената состојба етапно да ги реализира приоритетните прашања што се однесуваат во прв ред на зголемување на капацитетите и подобрување на условите за престој на осудените, малолетните и притворените лица во казнено-поправните и воспитно-поправните установи и преку создавање на можности за поквалитетна ресоцијализација, здравствена заштита и обезбедување на затворската популација со доекипирање на сите затворски служби. Предложени се следните мерки:

а) Интензивирање на градежните активности за **профункционирање на нови полуотворени установи** - затворите: Куманово, Охрид, Прилеп и Струмица, поради тоа што пенитенцијарните установи се соочуваат со недоволен и несоодветен простор за сместување на осудените и притворените лица и е неопходно да се интензивираат активностите за профункционирање на новата мрежа на казнено-поправни установи.

б) Во тек се активности за **преадаптација на Затворот Штип во уште една казнено-поправна установа од затворен вид**, со што Казнено-поправниот дом Идризово ќе биде растоварен од пренатрупаноста со осудени лица и ќе можат соизвршителите или сторителите и жртвите на кривичните дела да се раздвојат и да не бидат во иста установа.

в). Ќе се започнат активности за **изградба на дом – болница** во која ќе издржуваат казна затвор зависници и хронично и душевно болни лица во која основниот третман ќе го спроведува и постојан надзор ќе врши стручен и специјализиран медицински персонал, со оглед на тоа што посебен проблем претставува се поголемиот број на осудени лица - зависници од опојни дроги како и душевно болни осудени лица. Со тоа ќе се надминат и ќе се сузбијат случаите на несоодветен третман на зависниците и душевно болните затвореници.

г) Со цел да се обезбеди затворскиот персонал квалитетно и професионално да ги извршува обврските и да се однесува на пристоен и човечен начин истовремено посветувајќи внимание на прашањата на безбедноста и одржувањето на редот и дисциплината во установите, укажана е неопходноста од **вработување на значителен број на кадри од сите профили во сите казнено-поправни установи во Републиката, особено на медицински персонал и во секторот за ресоцијализација**. Притоа, треба да се истакнат и напорите што се прават за континуирана професионална обука и обновување на знаењата на персоналот кој непосредно работи и е во контакт со осудените лица. Во овие рамки се и укажувањата за давањето на здравствената заштита на осудените и притворените лица со посебно акцентирање на директорите на сите установи да се погрижат за подобрување на квалитетот на медицинските прегледи и темелноста на документирањето на податоците во медицинските досија, при што е укажано што треба да содржи медицинскиот извештај за секој затвореник.

Исто така, во тие рамки е нагласено дека и во случај кога ќе се забележи дека повредите кои лекарот ќе ги констатира се конзистентни со тврдењата на притвореното лице за лошо однесување, за тоа да биде известен јавниот обвинител.

Владата на Република Македонија на седницата одржана на 6.03.2007 година ја усвои Анализата за состојбите во казнено-поправните установи и дел од активностите за кои се веќе обезбедени средства работите се во тек, а за другите предложени активности за кои се потребни средства во износ од 8 – 10.000.000,00 евра, тие ќе се обезбедат со ребалансот на Буџетот за 2007 година и преку кредит за подобрување на состојбите. Со тоа ќе се решат и поголемиот дел од забелешките што се укажани од страна на Комитетот:

а) **(Параграфи 67, 68)** Прашањето со обезбедување доволен и хигиенски простор за секој затвореник и секој да има свој кревет,

б) да се реновираат санитарните јазли,

в) **во КПД Идризово** ќе се обезбедат средства за:

- реконструкција на третиот крак во Затвореното одделение,

- целосно реновирање Отвореното одделение на Домот со изведување на водоводна, електрична и одводна инсталација,

- ќе се модернизира кујната со преместување на пекарата,

- ќе се реновира котларата и пералната,

г) **(Параграф 60) Во Затворот Скопје** се преземени следните активности:

- извршена е целосна санација на едно притворско крило;

- санирано е Затвореното одделение со реновирање на санитарниот јазол, извршена е промена на подот и фарбање на ѕидните површини,

- по обезбедувањето на средства ќе се прошири притворскиот дел со изградба на ново крило со капацитет за 200 притворени лица,

- ќе се санираат сите простории и санитарни јазли во стариот притворски дел;

- ќе се реновира и Отвореното одделение на Затворот.

2. (Параграф 118, 125) Во Информацијата за актуелната состојба во врска со функционирањето на Воспитно-поправниот дом Тетово, е даден целосен приказ за состојбите со Воспитно-поправниот дом Тетово, сместувачките и третманските услови како и проблемите со кои се соочува установата со несоодветниот простор за намената која ја има овој Дом, уште повеќе што неговото функционирање на сегашната локација во објект на Затворот Скопје иако е само времено решение, се пролонгира веќе шеста година.

Владата на седницата одржана на 6.03.2007 година ја усвои и оваа Информација за што формираше комисија составена од членови на Владата со цел да изврши увид на и во најкус можен рок да достави предлог за нивна пренамена за други цели и да понуди можно решение за обезбедување на соодветен простор за потребите и функционирањето на Воспитно-поправниот дом Тетово.

Генерален коментар

Управата за извршување на санкциите и натаму постојано ќе ја следи состојбата со заштитата на човековите права за време на извршувањето на санкциите и мерката притвор во казнено-поправните установи преку редовните стручно-инструкторски надзори и постојаните контакти со управите и службите на установите.

Министерство за здравство

50. Во однос на препораката на КПТ за издавање на јасни водичи наменети за сите затвори со цел да се обезбеди соодветна проценка и заштита на менталното здравје кај лица кај кои постои ризик од самоповредување или самоубиство, Министерството за здравство даде писмено упатство до надлежниот сектор-Министерството за правда, односно до Управата за извршување на санкции, за доследна примена на стандардите на КПТ (со приложени стандарди на КПТ-Здравје во затворите-Health in Prisons) кои се однесуваат на здравствената заштита во затворите, а особено во однос на заштитата на менталното здравје и превенцијата на самоповредување и суициди.

Во однос на заштитата на малолетниците, сметаме дека за тоа е неопходен мултидисциплинарен пристап и вклучување на професионалци од различен профил (вклучително наставници, тренери и психолози) со цел да се одговори на посебните потреби на малолетниците во рамките на една безбедна едукативна и социо-терапевтска средина, што е можно да се воспостави, повторно, со следење на стандардите на КПТ кои се однесуваат на здравствената заштита во затворите и на малолетници лишени од слобода. Согласно наведеното, изработката на таков водич би значела само превземање на стандардите на КПТ. Бараме информација за тоа дали водич од ваков тип е подготвен од страна на КПТ, односно на кој водич КПТ упатува.

Од аспект на обезбедувањето на здравствена едукација, информираме дека со Програмата за ХИВ/СИДА и Програмата за туберкулоза кои се одвиваат со поддршка на грант од Глобален Фонд, извршена е едукација и обезбедени се едукативни материјали (брошури, филм) наменети за затвореници и за затворскиот персонал кои се однесуваат на темите ХИВ/СИДА и сексуално преносливи болести. Едукативниот филм го виделе 1857 осуденици, а поделени се 1450 брошури (прилог-брошура). Исто така, во рамки на оваа програма 94 осуденици се обучени како реег-едукатори. Преку Програмата за туберкулоза од страна на Институтот за белодробни заболувања, како и од екипа од определена од Управата за извршување на санкции одржани се едукативни сесии за превенција на туберкулоза за оваа

група на ранливи лица, при што досега се опфатени 1540 осуденици. Исто така, подготвени се и брошури за ранливи групи за туберкулоза (прилог-брошура).

Состојба во психијатриски установи

128. Согласно препораката на КПТ за преиспитување на политиката на сместување на лицата со ментални болести со оние кои имаат потешкотии со учењето, во Психијатриската болница во Демир Хисар, превземени се чекори за ревидирање на дијагнозите на пациентите сместени во болницата, како и структурирање на одделенијата заради адекватно сместување на одделите за лицата со проблеми во менталното здравје и за лицата со проблеми во учењето. Процесот е започнат и се очекува да заврши до крајот на март 2007 година. Министерството за здравство има назначено нов директор кој е стручно оспособен за спроведување на реформите и одговорно ја води институцијата.

129. Информации во однос на напредокот на имплементацијата на Законот за ментално здравје

При своите редовни надзори во психијатриските болници и во болниците во кои има невропсихијатриски одделенија, Државниот санитарен и здравствен инспекторат констатирал дека не се во потполност формирани Комисиите при Собранијата за општините во кои функционираат психијатриски болници. Здравствениот инспекторатот ги известил градоначалниците за потребата од спроведување на обврската и во наредниот период следат контроли. Во однос на формирањето на Комисијата за ментално здравје на ниво на општина Демир Хисар, донесена е одлука за формирање на Комисија за ментално здравје, назначени се два члена на Комисијата (претставник од Општината и специјалист психијатар од Битола, а се очекуваат и номинациите од останатите институции) Исто така, воспоставена е комуникација со заменик народниот правобранител од Канцеларијата на Народниот правобранител во Битола, со која се договорени редовни посети на психијатриската болница два пати неделно.

Во соработка со СЗО во подготовка е публикација која ќе овозможи подигнување на свесноста особено на професионалците кои пружаат ментална здравствена заштита, кон лицата кои таа помош ја примаат, како и кон пошироката заедница, како и унапредување во примената на Законот за ментално здравје. Во 2007 се планираат обуки на менаџерите и здравствените работници, како и за инспекторите на Државниот санитарен и здравствен инспекторат за примена на Законот за ментално здравје.

Во однос на гледиштето на КПТ дека казната за лошиот третман од страна на персоналот во здравствените институции за ментално здравје¹, која освен на индивидуалецот, може да биде изречена и на институцијата преку времено затварање за период од шест месеци до две години, е преостра и дека

---

¹ Види член 10 од Законот за ментално здравје, став 1 и член 40, став 1 точка

е несразмерна на прекршокот од член 40, сметаме дека наведената одредба, покрај специјалната превенција како дел на секоја санкција, односно казнување на сторителот кој ги прекршил одредбите на законот има за цел и генерална превенција, што по функција значи да делува превентивно и спрема други субјекти да не сторат повреда на прописот. Имајќи ги предвид принципите според кои постапуваат судиите во изрекувањето на санкциите, пред се принципите на легалитет, акузаторност на постапката и контрадикторност (*audiatur et altera pars*), не значи дека и крајната санкција би се изрекувала.

Во врска со барањето за информации за имплементацијата на одредбата од Законот за ментално здравје со која изричито се забранува вршење на клинички и експериментални испитувања кај психијатриски пациенти, сметаме за потребно да укажеме дека оваа одредбата содржана во законот е забрана и експерименти и клинички испитувања не се вршени ниту се вршат.

130. Во тек е отварање на Центар за ментално здравје во просториите на старата управна зграда на психијатриската болница во Демир Хисар со мулти професионален и мултисекторски пристап. Работата во овој Центар ќе биде организирана по принципот на работа на Центарот за ментално здравје во Прилеп.

Со цел да се отвори Центар за ментално здравје и во Битола, со што би се намалил бројот на леглата во Психијатриската болница, а би се згрижиле и други пациенти од регионот, Министерството за здравство ја започна постапката за обезбедување на простор, преку отстапување на зграда од касарната во Битола во сопственост на Министерството за одбрана.

Проблемот со платите на вработените во Центарот за ментално здравје Прилеп е надминат и истиот продолжува со успешна работа. Тој ќе претставува и центар за едукација на перосналот од болницата за натамошно равивање на центрите во Демир Хисар и Битола.

Во контекст на одржливоста на Центрите за ментално здравје Министерството за здравство подготви Програма за здравствена заштита на лица со ментални растројства во која се предвидени околу 23 милиони денари за работата на овие центри. Притоа, во лечењето и ресоцијализацијата се дава приоритет на овој вид на згрижување на лицата со проблеми во менталното здравје.

131. Во однос на препораката за преземање мерки на ниво на менаџмент заради ставање крај на лошиот третман во болницата, согласно набројаните препораки, информираме за следното:

а) Како резултат на препораките дадени на персоналот, како и со нивно запознавање со обврските кои произлегуваат од Законот за ментално здравје и други прописи, констатирано е намалување на поплаките за лошо третирање на пациентите и нивните семејства. Исто така, стручниот колегиум на болницата донел заклучок за поведување на дисциплинска постапка против секој вработен кој лошо постапува со

болниот. Во 2007 се планираат обуки за примена на Законот за ментално здравје.

б) се прават напори за зголемување на бројот на квалификуван персонал, со почитување на професионалните критериуми. Со тоа ќе се обезбеди комплетна и адекватна нега и грижа за пациентите, Меѓутоа бројот на персоналот се уште не е доволен и се надеваме дека во скоро време, со нови вработувања ќе биде подобрена и оваа состојба,

Преземени се одредени мерки за организирање на обуки на персоналот, како и за нивно проширување на знаењата во доменот на менталното здравје, посебно во делот со Законот за ментално здравје. Во натамошниот период овие активности ќе се интензивираат и преку едукации на персоналот во другите Болници и Центри за ментално здравје во заедницата.

в) со поголемиот ангажман на заменик народниот правобранител, како и со почетокот на функционирањето на комисиите за ментално здравје при општините, се очекува да се обезбеди независен систем на надзор во психијатриските болници. Во тек е постапка за донесување на Закон за заштита на правата на пациентите со кој се зајакнува системот за заштита на правата и на лицата со ментална болест. Се очекува овој закон да биде донесен во 2007.

Услови за престој на пациентите

138. Во однос на препораките за подобрување на многу лошите материјални услови во Психијатриската болница во Демир Хисар, Министерството за здравство врз основа на мислењето на експертите кои извршија стручен надзор во болницата, издаде наредба за затварање на Одделот VI и тој повеќе не се користи за сместување на пациентите.

Владата на Република Македонија на својата 15^{та} седница одржана на 14.11.2007 година, донесе одлука со која се дава поддршка на оваа Болница и за истата по изготвувањето на проектната документација ќе бидат одобрени средства за подобрување на условите за сместување на пациентите.

При последната инспекциска контрола констатирано е дека општата санитарно-хигиенска состојба во објектот е малку подобрена, односно дека останува проблемот од санитарно-технички аспект и потребата за радикално санирање на санитарните јазли и купатила, санирање на трпезаријата во шестиот оддел, обновување на мебелот и инвентарот, подобрување на декорот во собите, обезбедување на доволно постелнина, специјални душеци, уредување на дворните површини и облека за пациентите. Лични шкафчиња за пациентите не се обезбедени од финансиски причини.

По затворањето на одделот VI дел од пациентите се сместени во оддел V (30 пациенти), во оддел III (3 пациенти) и IV (5 пациенти). Дел од пациентите од споменатите оддели (III, IV и V) кај кои е констатирано

подобрување на здравствената состојба се испишани, а 10-тина пациенти од одделот Усе префрлени на одделот III.

Третман и нега

139. Во однос на препораката на КПТ за примена на мултидисциплинарен третман, како и правењето на планови за индивидуален третман за секој пациент, и постојано следење и анализирање на напредокот на пациентите, состојбата е следна:

- Болницата се соочува со проблеми во обезбедувањето на лична дневна облека и простор кој може да се заклучи како дел од мултидисциплинарниот пристап насочен кон зголемување на чувството на индивидуална самостојност кај пациентите. Пациентите згрижени во болницата најчесто се социјални случаи и не располагаат со доволно финансиски средства за сами да обезбедат лична дневна облека. Финансиската состојба на болницата пак, не дозволува болницата да обезбеди лична дневна облека за пациентите. ниту пак лични шкафчиња.

- По изјава на директорот, пациентите на кои им следува пензија или социјална помош истата ја примаат. Податоци во однос на личните примања и за тоа кој располага со примањата на пациентот се забележуваат на формуларите: Социјално информативна листа и Прашалник за утврдување на преостанатите капацитети и потенцијали за реинтернација во заедницата.

Исто така, на пациентите кои посебно се залагале во активностите на одделението за рехабилитација, на предлог на раководителот на одделението за рехабилитација, Болницата секој месец им доделува симболична парична награда, која пациентите ја примаат лично./прилог: листа на пациенти на кои име е доделена парична награда за месец декември 2006 и јануари 2007 година/,

- Од страна на новиот директор на болницата започнато е воведувањето мултидисциплинарен третман на пациентите кој започнува со план-програма во писмена форма уште при приемот на пациентот.

Од страна на медицинскиот персонал во болницата дадени се на увид обрасците кои се водат (пополнуваат) за секој пациент поединечно:

- план за работа на стручниот тим/за поединечен пациент
- социјално -информативна листа
- прашалник за утврдување на преостанатите капацитети и потенцијали за реинтеграција во заендицата
- план за здравствена нега со препораки за негова изработка
- менторска листа

140. Во однос на препораката на КПТ за искористување на капацитетите и можностите што ги нуди постоењето на стоматолошка ординација со вработен

стоматолог и сестра и подготовката на план за превентивна стоматолошка заштита од страна на Министерството за здравство се изнаоѓаат решенија за финансирање на ова прашање.

Персонал

141. Во однос на препораките за зголемување на бројот на квалификуван персонал, спроведувањето на политика на вработување која ќе се заснова на принципите на транспарентност и професионалност, обезбедување на можности за постојани обуки на вработените, развој на менторски и сестрински програми, како и за зголемување на работната дисциплина, информираме за следното:

Заради лошото водење на установата Директорот на установата е сменет и назначен е нов./прилог- решение/. По формирањето на Управниот одбор на болницата ќе се пристапи кон промена на Правилникот за организација и систематизација на работните места во насока на доекипирање на персоналот.

Во однос на работната дисциплина превзмени се мерки и активности за воведување на построги критериуми.

Дисциплинската комисија во Болницата расправала по пријава за недолично однесување на лекар и хигиеничар кои биле во алкохолизирана состојба. Комисијата констатирала повреда на работната дисциплина, и до Директорот на болницата е доставен предлог за изрекување на соодветна дисциплинска мерка. Се очекува истата ќе биде изречена на првиот состанок на Управниот одбор на Болницата кој со Решение на Владата на Република Македонија е формиран на 06.02.2007 година.

Едновремено, Министерството за здравство, започна да спроведува Програма за обука за менаџмент и лидерство во здравството. Со програмата се очекува да се подобри менаџирањето со здравствените установи од аспект на стручно-медицинска, административна, финансиска, етичка работа и други аспекти релевантни за успешно раководење. Лицата кои ќе ја завршат оваа обука се смета дека ќе можат успешно да одговорат на сите барања неопходни за професионално управување со установата.

Види одговор на 131 б)

Во Психијатриската болница Демир Хисар воведена е обврска за воспоставување на менторски програми за лекување на пациентите, (прилог-менторска листа и наредба на новиот директор -точка бр.6-во болничките одделенија задолжително да се работи по менторски систем со соодветна документација)

Начини на ограничување(контрола)

146. Во врска со препораката на КПТ за примена на соодветно дизајнирана опрема за ограничување од страна на соодветно обучен персонал,

следење и забележување, и спроведување на ограничувањето на начин кој ќе обезбеди задржување на достоинството и безбедноста на пациентот и нивното барање за потврда дека во Психијатриската болница во Демир Хисар, како и во другите слични институции се отстранети ланците кои се користат за ограничување на пациенти; дека во секое одделение е обезбедена соодветна опрема за ограничување и дека се применуваат процедурите за нивна примена вклучително преку соодветна обука на персоналот, информираме дека во текот на јануари 2007 година извршен е надзор во сите психијатриски установи. Согласно наодите на Здравствените инспектори ланци за фиксирање на пациенти не се најдени и не се користат во ниту една од нив. Во болницата во Демир Хисар набавени се кожни каиши за фиксација-Доставени се сметкопотврди за набавка на 7 кожни каиши за фиксација. За пациентите кои се фиксирани се применува процедура која подразбира следење на пациентот и евидентирање на неговата состојба на секои 30 минути. - на т.н ургентна листа за вознемирен пациент и листа за пратење на пациентот.

Заштита и жалби

148. Во врска со препораките на КПТ за процедурата при донесување на одлука за присилна хоспитализација, констатирано е дека во интерес на почитувањето на процедурите за присилна хоспитализација, Болницата доставува до Основниот суд Битола "Пријава за присилна хоспитализација" со која го известува судот дека пациентот е прегледан комисијски и дека постојат психијатриски индикации за присилна хоспитализација поради што се задржува на лекување. Во однос на препораката за воспоставување на процедури за усвојување на принципите на согласност за третман за сите пациенти, вклучително и за оние кои се хоспитализирани на недоброволна (присилна) основа, пациентите во психијатриската болница во Демир Хисар потпишуваат образец "Согласност за доброволно лекување".

150. Се уште не е подготвена воведна /информативна брошура за правилата (куќниот ред) на установата и за правата на пациентите.

151. Во однос на бараната информација за евентуалното проширување на компетенциите на новиот Комитет за ментално здравје во заедницата и на заштита и помош на пациентите хоспитализирани во установите за ментално здравје, со оглед на тоа што Комитетите се уште не се формирани немаме податоци.

152. Во однос на барањето на информации за воспоставувањето на систем на инспекции од независни органи информираме дека Комисиите при општините со нивното профункционирање како независни тела можат да прават чести и ненајавени посети на психијатриските болници во смисла да дадат препораки, доколку е тоа неопходно, за тоа како да се подобри грижата за пациентите. Тие ќе бидат овластени да разговараат приватно со пациентите.

154. Препораката за обезбедување на можности за превземање чекори за да се гарантира ефективно користење на правото на пациентите, или нивните старатели за итни, во разумни интервали, судски проверки на нивното недоброволно (присилно) хоспитализирање, која треба, исто така, да биде достапна и до лицата кои иницијално биле примени доброволно и чија хоспитализација станала присилна, Министерството за здравство ќе ја примени во соработка со надлежните судови. За таа цел се планираат посебни средби на Министерството за здравство со надлежните судови заради пренесувањето на оваа препорака на КПТ до судовите и нејзино соодветно применување.

Министерство за труд и социјална политика

Параграф 158. Вкупниот број на вработени кои што беа распоредени во три смени во одделот Ц кој што иорано изнесуваше 14 и тоа во одделот Ц1-7 и во Одделот Ц2-7. а бројот на корисниците во двата оддела беше 40 и јасно укажуваше дека еден неговател беше задолжен за 20 корисници. е надминат со тоа што во одделот Ц се преместија 10 вработени лица од другите оддели од оваа установа. каде што се сместени корисници кои што не се толку агресивни како што се корисниците од одделот Ц., со што се зајакнаа капацитетите на персоналот но овој оддел и се започна со редуцирање на ризикот од насилство.

Истовремено во континуитет се дава големо внимание на изборот, обуката и надзорот над помошниот персонал кое се потврди и со отварањето на новиот објект во рамките на оваа установа, со капацитет за 72 корисника кои еден дел беа превземени од здравствениот оддел со цел за растеретување на овој оддел, а еден дел од корисниците кои се со полесен степен на попреченост беа превземени од одделот депанданс со цел меѓусебно помагање помеѓу корисниците. Во овој објект беше примен дополнителен број на стручен и помошен персонал- 26 кој што помина низ посебна обука за соодветна работа со штитениците.

Параграф 159. Случајот на И.И, чиј што извештај од аутопсијата беше доставен до членовите на Делегацијата на нивно барање, јасно укажа дека не постојат индиции на насилство кои што би биле причина за смртта на ова лице. Ова беше поткрепено и со фактот дека Јавното обвинителство во Кавадарци, кое што е месно надлежно за општината Демир Капија, каде што просторно е сместена установата, нема покренато било каква истражна постапка, затоа што од Извештајот се констатирало дека не постојат елементи на насилство, а со тоа и непостоење на елементи за поведување на постапка. Ова значи дека истрагата за овој случај е завршена, а писменото известување од Основен Суд-Кавадарци како доказ беше доставен до Комитетот.

Параграф 160. Во континуитет од страна на управата на установата се превземаат мерки кои се однесуваат на надминувањето и превенцијата на евентуалниот лош третман од страна на персоналот кон корисниците преку известувања и потсетувања во редовен временски интервал дека третманот на штитениците треба значајно да се подобрува, а доколку спротивно се постапува на дадените инструкции ќе бидат превземени строги санкции против сторителите.

Во врска со членот 53 став 1 од Законот за социјална заштита и членот 22 од Статутот на Психијатриската болница во Демир Капија, управата на болницата издаде ИНСТРУКЦИИ за спроведувањето на активности во врска со негата на пациентите кои имаат за цел превземање на конкретни мерки од страна на болничкиот персонал во насока на спречување на евентуално лошо постапување со пациентите.

Република Македонија
Психијатриска болница
Бр. 02-10
10 октомври 2006
Демир Капија

Во врска со членот 53, став 1 од Законот за социјална заштита и членот 22 од Статутот на Психијатриската болница во Демир Капија, в.д директорот на установата ги издаде следните

ИНСТРУКЦИИ

За превземање на активности за нега на пациентите

1. Се наредува на сите раководители на Оддели и на сите вработени во Психијатриската болница во Демир Капија да посветуваат особено внимание на негата (негување, хигиена, здравствена нега) и исхраната на пациентите.

2. Се наредува навремено да се известува за секоја промена на здравствената состојба на пациентите како и за неопходните мерки кои се превземени во оваа смисла, што во зависност од состојбата на пациентот, може да опфати и упатување на пациентот во други здравствени установи.

Овие Инструкции влегуваат во сила на денот на нивното објавување и ќе се применуваат од 10 октомври 2006 година.

Подготвил
Атанас Тодоров, правник

В.Д директор
Николов Петре

Во врска со последните информации од КПТ за одредени настани поврзани со смртта на неколку пациенти од Психијатриската болница во Демир Капија, МТСП ја консултираше Управата на Болницата во Демир Капија и воедно, поднесува: Преглед на смртни случаи на пациенти во оваа болница во периодот 1979-2006, како и листа пациенти (во прилог) кои починале во болницата во јануари и февруари 2007 година, Медицински извештаи за причините за смртта на овие 7 пациенти, како и Извештај за психофизичката состојба на сите 330 пациенти во Болницата.

Параграф 163. Препораката наведена во извештајот која што се однесува на реновирање на одделот Ц и превземање на интерни мерки за соодветно сместување и грижа на корисниците од страна на установата е испочитувана од страна на министерството за труд и социјална политика и истото со сопствени финансиски средства во висина од 3.200.000,00 денари (50.000.00 евра) ја заврши целосната реконструкција и адаптација на овој простор, со што се овозможија поквалитетни услови за сместување и згрижување на корисниците кои се сместени во овој оддел.

Параграф 167. Започнатите процеси на деинституционализација и децентрализација кои што се поддржани од страна на Министерството за труд и социјална политика, со кои се поттикнуваат вонинституционалните форми на згрижување на лицата со тешки и најтешки пречки во развојот во локалната заедница, како што се отварањето на дневни центри за деца со потешкотии во развојот и возрасни инвалидни лица, развивањето на формата сместување во друго семејство, мали групни домови за самостојно живеење со капацитет за најмногу до 12 корисници, ни дава за право да очекуваме перманентно намалување на бројот на корисниците кои што се згрижени во јавните институции и голема надеж дека во догледно време оваа установа ќе ги достигне европските стандарди на работење кои се предвидени за оваков вид на институции.

Во однос на препораките за поквалитетен третман и нега на децата кои што се сместени во оваа установа на едно повисоко ниво, би сакале да напомене дека проектот за деинституционализација на корисниците кои живеат во јавните установи за социјална заштита кој што беше финансиран и од страна на Канцеларијата на УНИЦЕФ во Скопје, а се реализираше со поддршка на министерството за труд и социјална политика продолжува и оваа година со исто темпо.

Параграф 168. Третман и грижа за корисниците. За подобрување на третманот и грижата за корисниците се отвори нов објект кој е современо и адекватно граден и кој во голема мера ја олесни организацијата на работа со овие лица.

Истиот е со капацитет за 72 корисника, при што во моментот во него се сместени 62 лица од кои 50 корисници се извлечени од одделот здравство, а останатите 12 од одделот депанданс.

Идејата за отварање на еден ваков објект потекна од немањето на соодветни простории како во однос на бројот и полот на корисниците, така и во однос на можноста за организирање на воспитно-едукативна, социјална и работна окупација, се со цел да се создадат услови за хуманизација на просторот во интерес на корисниците.

Истиот располага со заеднички простории од кои сала за физикална терапија, едукативна, занимална, повеќенаменска поголема сала за средби, состаноци и културно-забавен живот. Потоа, работилници за обработка на дрво, хартија, картон и глинени производи.

На приземјето се располага со простор и опрема за општа амбуланта со соба за интервенции и стоматолошка заштита.

Овој објект покрај тоа што обезбедува адекватен, удобен и хуман простор за добро организиран семеен живот на 72 корисника, тој во голема мера ги олеснува животните и работните услови во останатите одделенија на заводот.

Прашања поврзани со персоналот

Организирањето на животот и работата на корисниците во овој објект се спроведува од страна на новопримен персонал кој што помина низ посебна теоретска едукација од областа на медицинскиот, дефектолошкиот, социјалниот и рехабилитациониот карактер на овие лица како и практична обука за работа со истите. Од профилот на дефектолози и медицински сестри - негователки кои заедно на корисниците им помагаат во воспоставувањето и развивањето на елементарните хигиенски навики, самопослужување, социјализација и комуникација во групата и надвор од неа во пошироката средина. Воедно, корисниците се оспособуваат и за одредени работни активности кои би можеле многу да придонесат во нивниот понатамошен живот надвор од институцијата.

Фактот што во овој објект ќе живеат и лица кои што покрај интелектуалната попреченост имаат и физички хендикеп неопходно беше и ангажирањето и на физиотерапевти.

Невладината италијанска организација "EduCaid" во соработка со надлежни структури од системот на социјалната и здравствената заштита во Република Македонија направи целосна медицинска и социјална проценка на корисниците сместени во Специјалниот Завод, со што се оформи комплетно медицинско и социјално досие за секој корисник поединечно.

Параграф 169. За праксата на брзо хранење на корисниците кои се неподвижни и се во лежечка состојба, стручните лица сеуште тврдат дека од медицински аспект дел од овие корисници храната може да ја конзумираат единствено само во таква положба, затоа што истите не може да седат во полулежечка положба. За останатиот мал дел од неподвижните корисници на персоналот му е укажано дека хранењето треба да се одвива со нормално темпо како и за останатите корисници кои не се наоѓаат во таква состојба и истите постапуваат по таквото барање. Дистрибуцијата на храна за штитениците кои се врзани за кревет во одделот Б беше преиспитана и сега корисниците се подигнуваат од лежечка состојба и се хранат на начин кој овозможува нормално хранење. Корисниците од одделот БЗ се седнуваат на маса во самите простории, а дел од нив одат и во заедничката трпезарија со корисниците од останатите оддели.

Параграф 170. Во однос на корисниците кои се заболени од туберкулоза и важноста членовите на персоналот кои се грижат за нив да бидат информирани за ризикот од зараза и потребните превентивни мерки кои треба да се превземат за да не дојде до таква ситуација, во организација на управата на Заводот, доктори-епидемиолози и доктори од други медицински специјалности повремено вршат едукација на кадарот со цел да се осознае етиологијата на повеќето болести, а не само на туберкулозата како заболување.

Параграф 171. Препораката лековите кои се администрираат да се впишуваат во медицинското досие се почитува од страна на докторите медицинскиот персонал.

Параграф 172. Мерењето на тежината на корисниците кои се неподвижни се врши еднаш неделно од страна на негователите. Месечно се прави план на исхрана за секој корисник кој е неподвижен во кој се вметнуваат и дополнувања за исхраната, индивидуално за секој корисник.

Параграф 173. Во новиот објект е отворена и опремена стоматолошка ординација во која се даваат здравствени услуги од ваков тип, а истите се ординираат од страна на стоматолог од здравствениот дом од Неготино кој доаѓа на повик или по потреба.

Параграф 174. Во однос на препораката за зголемување на бројот на дефектолози, психотерапевти, медицински сестри и болничари во здравственото одделение, посебно во попладневните и ноќните смени. - Се прават напори од страна на министерството за труд и социјална политика постепено да се зголемува нивниот број во согласност со расположивите финансиски средства од буџетот на Република Македонија, кој од друга страна треба да биде порестриктивен во доменот на плати на вработените во јавниот сектор по препораки на Меѓународниот монетарен фонд и Светската банка.

Параграф 175. Психијатријата грижа за корисниците се спроведува од страна на доктор-специјалист неуропсихијатар кој е во редовен работен однос во оваа установа, а по потреба се вклучуваат и негови колеги од Здравствениот дом во Неготино, што како општина се наоѓа најблизу до оваа установа.

Параграф 178. Министерството за труд и социјална политика заедно со Секторот за Европска интеграција при Владата на Република Македонија во континуитет работи на апроксимација на законодавството од областа на социјалната политика и социјалната заштита со Европската легислатива.

Параграф 179. Асоцијации и здруженија на граѓани кои постојат и работат во областа на заштитата на лицата со попреченост во развојот како од нашата земја така и од другите држави, кога ќе изразат потреба за посета на оваа установа и увид во квалитетот на нејзиното работење секогаш се примени од страна на управата на оваа установа со претходна дозвола од страна на министерството за труд и социјална политика. Нивните мислења, препораки и сугестии секогаш се добредојдени кога се однесуваат на подобрување на грижата околу корисниците.

Параграф 180. Брошура за правата на корисниците кои се сместени во оваа установа се уште не постои. Министерството за труд и социјална политика превзема обврска да ја изработи истата по модел каков што постои во земјите-членки на ЕУ.

Анекс

ЛИСТА

на пациенти во Психијатриската болница во Демир Капија кои починале во периодот јануари-февруари 2007

1. М.З. – родена во 1967 година

Починала на 1 јануари 2007 г. на Клиниката за токсикологија во скопскиот клинички центар.

Медицинскиот третман (лекувањето) започнало на 31 декември 2006 година врз основа на дијагноза - *Contusio capitis, Hypotensia arterialis et oedema pulmonum* (повреди на главата, низок крвен притисок, ендема на белите дробови). Била примена во Медицинскиот центар во Кавадарци, потоа е пренесена на Клиниката за неврологија во Скопје од каде по направените анализи е упатена на Клиниката за токсикологија кадешто починала.

2. Д.П. – родена во 1950 година

Починала на 9 јануари 2007 г. Имала дијагноза *Apoplehio cerebri* (крварење во мозокот). Пациентката со години страдала од висок крвен притисок и примала терапија. Сепак, поради возраста и тежината, добила мозочен удар и починала.

3. А.Л – родена 1982 година

Починала на 12 јануари 2007 г. со дијагноза *Astenia corporis condenita* (конгенитална/вродена слабост на организмот) и *Congenital cardiomyopathia* (конгенитална/вродена срцева мана). Била на интензивна нега неколку дена, но сепак починала.

4. Г.П – роден 1949 година

Починал на 14 јануари 2007 со дијагноза *Infarctus Myokard* (затнат крвен сад во срцевиот мускул). Пациентот ненадејно починал од срцев удар, иако претходно бил во добра здравствена состојба.

5. К.К – родена во 1963 година

Починала на 29 јануари 2007 г. во Медицинскиот центар во Велес, на Интерното одделение, а имала дијагноза *Bronchopneumonia basillaris billateralis*. Нејзиниот третман започнал на 13 јануари 2007 во Болницата, од каде била упатена на Интерното недицинско одделение на Медицинскиот центар во Велес, кадешто починала по неколку дена.

6. И.Д. – роден во 1974 година

Починал на 6 февруари 2007 г., имал дијагноза *Cardiorepsiratorus insufitientio* (престанок на виталните срцеви и респираторни функции). Терапијата започнала на 29 јануари 2007 врз основа на дијагноза *Viral infectia* на респираторниот систем. Примал антибиотска терапија, но починал од кардио-респираторна инфекција која настанала слабиот имунитет.

7. И.М – роден во 1941 година

Починал на 6 февруари 2007 г., имал дијагноза *Cardiomyopathia asthenia corporis*. Пациентот бил речиси неподвижен (врзан за кревет), за да се движи ги користел горните екстремитети, влечејќи ги стапалата. Причини кои придонеле за смртта биле возраста и општата слабост на организмот.

Во моментов има уште 2 случаи на пациенти кај кои постои голем ризик од настапување смрт. Едниот пациент-В.Н, боледува од абдоминален малигнен

тумор, додека другиот пациент-Д.З., боледува од *decubitus* and *Asthenia corporis* – комплетна слабост на мускулите, а воедно е и во поодмината возраст-роден 1945 година (62 години).

6 март 2007 година
Раководител на Одделението за здравствена нега,
во Демир Капија
Др. Јордан Нечев

В.Д Директор
Николов Петре

**ОДГОВОРИ НА МАКЕДОНСКИТЕ ВЛАСТИ НА ИЗВЕШТАЈОТ НА
ЕВРОПСКИОТ КОМИТЕТ ПРОТИВ ТОРТУРА, НЕХУМАН ИЛИ
ДЕГРАДИРАЧКИ ТРЕТМАН И КАЗНУВАЊЕ (КПТ) ОД НЕГОВАТА
ПОСЕТА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
(15 - 26 МАЈ 2006 ГОДИНА)**

Во врска со наодите и препораките дадени од страна на Делегацијата на КПТ по повод нивната посета на Република Македонија во мај 2006 година, како што е истакнато во писмото на г-ѓа Силвија Касале, поранешен претседател на КПТ, испратено на 24 ноември 2006, како и во писмото на актуелниот претседател на КПТ, Мауро Палма од 7 мај 2007, надлежните органи/Владата на РМ ги поднесуваат нивните финални одговори:

Министерство за внатрешни работи

Во однос на препораката на Комитетот да се спроведе независна истрага за испитување на веродостојноста на наводите за притвор на неовластени локации, укажуваме дека спроведувањето на независна истрага во однос на која и да било поплака за незаконито или непрофесионално однесување и прекршување на правилата и прописите од страна на припадниците на МВР, Управата за безбедност и контраразузнавање е во надлежност на Секторот за внатрешна контрола и професионални стандарди.

Во рамките на своите овластувања и следејќи ја процедурата предвидена со подзаконските акти на Министерството, СВКПС, постапувал по поплака од лицата Ф.Х и Ф.Р, доставена преку Народниот правобранител на РМ во врска со превземените слежбени дејствија на овластените службени лица на Министерството при приведувањето и полициското задржување на наведените лица.

По спроведувањето на постапката и по превземањето на сите мерки и активности за утврдување на фактичката состојба, СВКПС констатирал дека при превземањето на службените дејствија во однос на лицата Ф.Х и Ф.Р, овластените службени лица **не извршиле пречекорување на овластувањата, ниту постапиле спротивно на законските прописи, односно дека се неосновани наводите на претставката за овој случај поднесена до Народниот правобранител од страна на родителите на наведените лица.**

Ова значи дека истрагата за овој случај била превземена од страна на надлежниот орган на Министерството и во рамките на предвидената процедура.

УБК уште еднаш категорично ги отфрла сите сомневања за користење на какви и да било неовластени локации за спроведување на службени дејствија. Сите објекти во кои работат припадниците на УБК се во сопственост на МВР.

УБК е отворена за соработка на сите нивоа со претставниците на Комитетот и го цени нивниот придонес кон надминувањето на слабостите и

недостатоците кои можат да се јават при извршувањето на работите од нејзината надлежност. Сметаме дека препораките на Комитетот имаат свој значаен придонес кон изградувањето на УБК како една високо професионална и модерна служба која ги почитува слободите и правата на граѓаните на РМ.

*****

По однос на посочените забелешки содржани во параграф 20, МВР веќе презеде низа мерки во насока на создавање на соодветни гаранции за остварување на правата на лицата задржани во полициска постапка. Со цел заштита на загарантираните права на лицата задржани во полициската постапка – правото на лицето да му бидат соопштени причините заради кои се задржува во полициска та станица; правото на јазикот кој го разбира да му се соопштат правата за време на задржувањето во полициската постапка; правото да молчи; правото на бранител во кој било момент од полициската постапка; правото на здравствена заштита и лекарска помош; правото на човечен третман и недискриминирачко постапување; како и правото за задржувањето да биде известно неговото семејство или некое друго лице, во изминатиот период Министерството ги превзеде следните мерки и активности:

- Во текот на 2004 и 2005 година, во соработка со ОБСЕ и Хелсиншкиот комитет, МВР организира обука за 5.500 полициски службеници на тема: “Полицијата и човековите слободи и права“. Оваа обука опфати општи теми за човековите слободи и права, но и теми кои ги третираа најчестите случаи на повреда на корпусот на човекови слободи и права од страна на полицијата, како и теми за неопходноста од непосредна, партнерска соработка на полицијата со граѓаните;

- Изготви и реализира годишна програма за обука на полициските службеници, која опфаќа и содржини од сферата на човековите слободи и права;

- Во сите полициски станици, на видно место се истакнати плакати испишани на македонски, албански, турски, ромски, српски и англиски јазик, на кои се испишани правата на задржаното лице во полициската постапка;

- Изготвен е образец за право на бранител, кој е дистрибуиран во сите полициски станици и задолжително се дава на лицето кое е задржано. По завршувањето на полициската постапка тој образец го потпишува лицето кое било задржано, со коментар дали барал или не барал бранител за време на полициската постапка;

- Во секоја полициска станица има листа на бранители кои може да се повикаат и да се обезбеди нивно присуство по службена должност, се разбира доколку задржаното лице не повика свој бранител;

- До сите полициски станици е испратена задолжителна инструкција за постапување со лица кои се задржуваат во полициската постапка, во која експлицитно се забранува примена на мерки на каква било присилба врз задржаните лица, или какви било други мерки на нечовечно, дискриминирачко или деградирачко постапување со задржаните лица;

- Дефинирана е задолжителна процедура за констатирање на евентуални повреди врз лицето и постапка во случај на потреба од лекарска интервенција;

- Утврден е унифициран образец и евиденција за задржување на лице, кои задолжително се пополнуваат во секоја полициска станица;

- Со Законот за полиција се лимитира правото на задржување на лица само во 38 полициски станици од општа надлежност, што во голема мера ќе придонесе и за подобрување на условите во просториите за задржување на лица;

- Во подготовка е проект за стандардизирање на сите простории за задржување на лица согласно европските полициски стандарди;

- Засилен е надзорот и контролата врз работата на полицијата од страна на Секторот за внатрешна контрола и професионални стандарди, особено во оние случаи каде има сознание или пријава за кршење на некое од корпусот на човекови права и слободи во полициската постапка;

- Од 17.04.2007 година, стартуваше проект за јакнење на капацитетите на СВКПС, финансиран од ЕАР.

Што се однесува до третманот на малолетните, хендикепираните лица и лицата со пречки во душевниот развој, со задолжителна инструкција од страна на Бирото за јавна безбедност, дистрибуирана до сите полициски станици, е наредено, кон спомнатите категории да се постапува внимателно, согласно законските одредби и ниту со едно лице не смее да се води распит, без притоа да биде присутен негов родител, старател или некое друго возрастено лице кое може да ги заштити неговите интереси во полициската постапка.

Во однос на забелешките изнесени во параграфот 36, а се однесуваат на мерките и активностите на МВР за креирање соодветен механизам за контрола и надзор над работата на полицијата и постигнување на одржливо ниво на ефективна работа на контролните капацитети, состојбите битно се променети од времето на последниот извештај на КПТ.

Имено, Законот за полиција како правна рамка за имплементирање на Стратегијата за реформи на полицијата, дава основа за целосно трансформирање на СВКПС.

Со Законот за полиција се прави дистинкција меѓу МВР, како класичен орган на државната управа задолжен за спроведување на владината политика во сферата на внатрешните работи и полицијата, како професионална служба задолжена за извршување на полициските работи.

Во таа насока и контролните механизми врз работењето на полицијата се позиционираат на две нивоа.

Основното ниво е онаа контрола што се спроведува по вертикалната хиерархиска линија, а се однесува на почитувањето на работната дисциплина, на почитувањето на пропишаните стандардни процедури на работа на полицијата.

Второто ниво на надзор и контрола во работата на полицијата го спроведува МВР преку СВКПС и таа се темели на одредбите од Законот за полиција.

Согласно член 4 став 1, точка 8 од Законот за полиција, заради создавање на услови за работа на полицијата, Министерството се организира и спроведува надзор, внатрешна контрола и финансиска ревизија.

Со оваа одредба се утврдува надлежност на МВР во однос на спроведувањето на внатрешната контрола и професионалните стандарди врз работата на полицијата.

Во член 8 од Законот за полиција се утврдува дека “кога лицето кон кое се применети полициските овластувања согласно овој Закон, смета дека полицискиот службеник ги повредил неговите слободи и права, има право на претставка до полицијата.

Полицијата е должна да изврши проверка на наводите на претставката од став 1 на овој член и во рок од 30 дена од денот на приемот на претставката, во писмена форма да го извести подносителот за превземените мерки“.

Со оваа одредба од Законот за полиција, не се исклучува можноста и полицијата да спроведува постапка за утврдување на законитоста во постапувањето на полициските службеници.

Вака дефинираните законски основи, овозможија да се измени Правилникот за работа на СВКПС и да се надминат сите воочени слабости.

Новиот правилник најнапред дефинира кои од работите ќе ги извршува Одделението за внатрешна контрола, а кои Одделението за професионални стандарди, а за попрецизно определување на задачите содржи и толковник на одредени користени термини.

Со него се утврдува обврска за соработка со Секторот на сите вработени во Министерството и полицијата, се утврдува дека секое одбивање на соработка ќе биде третирано како повреда на работната дисциплина; се задолжуваат раководителите на работните единици да превземаат активности за санкционирање на сите појавни облици на работна недисциплина, како и сите појави на кршење на корпусот на човекови слободи и права од страна на полициските службеници, за кои знаеле или биле должни да знаат, а секое непостапување повлекува одговорност и за нив; утврдува обврска за секоја организациона единица на МВР или полицијата, за секоја претставка веднаш, а најдоцна во рок од 24 часа да биде информиран Секторот за внатрешна контрола, од каде се определува надлежноста за постапување по неа; утврдува обврска за раководителите на работните единици задолжително да постапат по предлог-мерките од Секторот; утврдува обврска на секоја претставка од граѓанин или од друг субјект да му се одговори во законски утврдениот рок (30 дена на граѓанин или на правно лице; 8 дена на народниот правобранител); се утврдува начинот на постапување, начинот на вклучување на специјални истражни техники и методи во работењето на Секторот; се утврдува обврската во сите случаи кога при примена на полициските овластувања ќе дојде до последица тешка телесна повреда или смрт, да се информира јавниот обвинител; се уредуваат евиденциите кои се водат во Секторот; се дефинираат условите под кои може да се спроведе контрола на квалитетот во полициското работење.

Со стапувањето во сила на новиот Правилник и формално е извршена декласификација на годишниот Извештај, на Програмата за работа на Секторот, а усвоена е и Програма за реализација на обуки за извршителите во СВКПС. Согласно динамиката на активностите, од 15.06.2007 година, сите споменати документи, на македонски, албански и англиски јазик ќе бидат објавени на веб-сајтот на Министерството.

За истакнување е што дојде и до промена на актот за систематизација на работните места, со што бројот на извршители се зголеми на 43; дојде до измена на описот на работите и работните задачи на извршителите во Секторот, така што е направена јасна дистинкција меѓу задачите на извршителите од Одделението за внатрешна контрола и извршителите од Одделението за професионални стандарди. Тоа што претставува нов квалитет во задолженијата на Секторот е тоа што тој е надлежен за донесување на анти-корупциска програма на МВР, а воедно е задолжен за следење на активностите за нејзино реализирање. Во оваа насока и антикорупциската програма е објавена на веб-страната на Министерството.

Со оглед на тоа дека во тек се реформи и во правосудниот систем на РМ, за одбележување е предлогот, во Законот за јавното обвинителство да се внесе одредба според која СВКПС да ги испраќа до јавното обвинителство сите извештаи и на располагање да ги стави сите докази до кои дошол Секторот, а се однесуваат на случаи во кои има последица тешка телесна повреда или смрт како резултат на примена на мерки на присилба од страна на полициските службеници.

Со превземените мерки, а особено со декласификацијата на клучните акти на СВКПС, состојбата битно е променета и во комуникацијата со народниот правобранител.

Исто така, воспоставена е соодветна комуникација со невладините организации и со електронските и пишуваниите медиуми.

Резултатите од прогресот на овој план може многу јасно да се констатираат и од статистичките податоци кои се однесуваат на работењето на Секторот за последните четири месеци од оваа година.

Во тек е и спроведување на обука за полициски службеници за Кодексот на полициска етика и досега обуката ја следеа повеќе од 50% од полициските службеници и се планира со истата да се заврши до крајот на октомври о.г.

Во прилог на актот се:

1. Записник за задржување на лице
2. записник за поука и остварување на правото на бранител и други права на повикано, приведено, задржано и лице лишено од слобода.

Министерство за правда:

Управата за извршување на санкциите во состав на Министерството за правда, постапувајќи по Извештајот на Европскиот комитет за заштита од тортура и нехуман или нечовечки третман или казнување на Советот на Европа, известува дека по добиените забелешки, коментари и констатации презема активности за надминување на констатираните слабости.

Во однос на точките 44, 45 и 46 од Извештајот за несоодветен третман на вработените лица во затворските установи, покрај доставеното писмено укажување од 15.06.2006 година за постапување со осудените, малолетните и притворените лица за време на нивниот престој во казнено-поправните установи и потребата од преземање на одредени активности за надминување на определени состојби, Директорот на Управата за извршување на санкциите и Министерот за правда, одржаа повеќе состаноци при што на секоја средба со директорите на казнено-поправните установи укажуваа на неопходноста да се води сметка за хуманото и професионалното постапување на затворските служби во работата, со почитување на човековите права на осудените и притворените лица и отстранување на евентуалните слабости во нивното работење. Притоа, нагласено е дека ќе се преземат ригорозни мерки против прекршителите на правилата особено спрема припадниците на службата за обезбедување.

Во изминатите месеци од 2007 година извршени се и стручно-инструкторски надзори во сите казнено-поправни установи и Воспитно-поправниот дом Тетово од страна на инспектори од Управата за извршување на санкциите, за што се изготвени и записници со предлог мерки заради надминување на определени недостатоци во работењето и унапредување на состојбите во казнено-поправните и воспитно-поправните установи.

Управата за извршување на санкциите нема добиено претставки од осудени и притворени лица или нивни блиски роднини или законски застапници, ниту пак има сознанија за лошо постапување од страна на припадниците на службите за обезбедување во затворите во изминатиот период по последната посета на КПТ.

Во одговорот на Извештајот на КПТ што Управата го достави на 2.09.2006 година, известно е дека беше даден налог до Директорот на КПД Идризово да ги провери и пронајде случаите доколку имало лошо третирање на осудени лица од страна на припадници на службата. Меѓутоа, со оглед на големиот број на осудени лица кои таму престојуваат (тој број подолг период се движи околу 1.300 лица) како и фактот дека КПТ не ги посочи периодот и имињата на осудените лица кои се поплакувале дека биле лошо третирани, ниту пак имињата на припадниците на службата за обезбедување кои така се

однесувале, направениот напор не вроди плод и таква конкретна истрага не можеше да се спроведе. Меѓутоа, со цел да се отстранат евентуалните незаконски однесувања на службените лица и да се постапи по укажувањата на КПТ, Министерот за правда на состанокот со директорите на казнено-поправните и воспитно-поправните установи одржан веднаш по посетата на Комитетот, повторно категорично им пренесе дека сите вработени лица во установите мора да водат сметка употребата на средствата на присилба да се сведе на минимум и единствено во случаите предвидени со закон, односно само кога тоа бил единствениот и последен начин на совладување на отпорот на лицето кое него го дава (**точка 51**).

Исто така укажано е и на неопходноста за **подобрување на квалитетот на медицинските прегледи и темелноста на документирањето на податоците**. Притоа, повторно беше укажано дека при водењето на здравствените картони на новопристигнатите затвореници пополнети од затворските лекари, по извршените медицински прегледи, медицинското досие треба да содржи:

- евидентирани искази на лицето кои се релевантни за медицинските прегледи (како и негов опис за здравствената состојба и било какви наводи за малтретирање);

- евидентирани објективни медицински наоди засновани на детални прегледи;

- лекарски заклучоци кои укажуваат на степенот на совпаѓање на било какви изречени наводи со објективните медицински наоди.

Резултатите од секое испитување, вклучувајќи ги и споменатите изјави и лекарските заклучоци, би требало да бидат достапни на притвореното лице и неговиот адвокат.

Доколку при приемот на затвореникот во установата има укажувања и сознанија за претходно несоодветно постапување на службени лица со нанесување видливи повреди, неопходно е тоа да се нотира и да се извести надлежниот јавен обвинител заради поведување постапка за наоѓање и утврдување на одговорноста на службеното лице кое ги нанело констатираните повреди (**точка 46**).

Во однос на точката 50, сите осудени лица (особено на кои им се изречени подолги казни затвор) при приемот во казнено-поправната установа поминуваат во приемно одделение до 30 дена, во кое од страна на стручен тим им се проучува личноста, склоностите и односот кон кривичното дело и казната. Притоа, оние кои имаат сериозни психички проблеми, се подвргнуваат на дополнително психијатриско опсервирање од специјалисти психијатри кои ќе дадат конзилијарно мислење за нивната здравствена состојба врз основа на кое може да бидат упатени на престој, лекување и терапија во специјализирана здравствена установа.

Владата на РМ усвои посебен “чекор по чекор” пристап за решавање на приоритетните прашања кои се однесуваат првенствено на зголемување на капацитетите и подобрување на условите за престој на осудениците, малолетниците и притворените лица во казнено-поправните установи. Намерата е да се создадат подобри услови за преместување, здравствена заштита и обезбедување на целосно опремени затворски служби. Овие активности се засновани на наодите од Анализата на ситуацијата во казнено-поправните установи, усвоена од Владата на 6 март 2007 (оваа информација е содржана во преодните одговори).

Министерство за труд и социјална политика

Параграф 158. Вкупниот број на вработени во Одделението Ц (како што е наведено во нашите преодни одговори), изнесува 12 лица, поделени во три смени, од кои 7 лица работат во Одделот Ц1 и 5 во Одделот Ц2 (листа во прилог), додека бројот на пациенти во двата Оддела изнесува 40 лица.

Дополнителни 10 вработени се прераспоредени во Одделот Ц, со половично работно време, од другите оддели на Установата, каде што се сместени корисници кои што не се толку агресивни како што се корисниците од одделот Ц, со што се зајакнаа капацитетите на персоналот на овој оддел и се започна со спроведување на програмата за редуцирање на ризикот од насилство помеѓу пациентите.

Планот за работа на Одделот Ц и распоредот на смени на негувателите од овој Оддел, од 3 февруари 2007 г., исто така беше приложен.

Параграф 159. Во врска со случајот со И.И, чијшто извештај од аутопсијата беше доставен до членовите на Делегацијата на нивно барање, јасно беше укажано дека не постојат индиции на насилство кои што би било причина за смртта на ова лице. Ова беше поткрепено и со фактот дека Јавното обвинителство во Кавадарци, кое што е месно надлежно за општината Демир Капија, каде што просторно е сместена установата, нема покренато било каква истражна постапка, затоа што од Извештајот се констатирало дека не постојат елементи на насилство, а со тоа и непостоење на елементи за поведување на постапка. Ова значи дека истрагата за овој случај е завршена, а писменото известување од Основен Суд–Кавадарци како доказ беше доставен до Комитетот.

Со оглед на фактот што КПТ инсистира на обновување на истрагата околу овој случај, МТСП ќе испрати допис со цел информирање на Јавниот обвинител на РМ и ќе одржи консултации со цел разгледување на законските можности за повторното отворање на случајот и обновување на целата постапка. Комитетот ќе биде навремено информиран за сите нови моменти во врска со овој случај.

Параграф 160. Во однос на членот 53 ст.1 од Законот за социјална заштита и чл.22 од Статутот на Специјалниот завод во Демир Капија, управата на Установата донесе Решение за спроведување на одредени мерки и активности поврзани со негата на пациентите, кое беше дистрибуирано за ваше информирање и со кое се предвидува превземање на конкретни мерки од страна на персоналот кој е директно вклучен во негата на пациентите, со цел спречување на потенцијално лошо постапување со пациентите.

Постапувајќи по насоките содржани во коментарите на КПТ од 7 мај 2007 година, МТСП организираше работен состанок со управата на Установата и побара гореспоменатото Решение да биде дополнето со одредби за превземање на соодветни мерки од страна на персоналот во насока на спречување на насилство и конфликти меѓу пациентите и помеѓу пациентите и персоналот, а воедно беа дадени инструкции да се организира и состанок со персоналот со цел нивно запознавање со содржината на овие барања.

Имајќи ги в предвид последните информации од КПТ во врска со неколкуте смртни случаи во Специјалниот завод во Демир Капија, МТСП одржа консултации со управата на Установата и во врска со тоа, достави комплетна документација и листа на пациенти кои починале во периодот помеѓу 1 јануари и 25 мај 2007 година.

Во однос на барањето за аутопсија, МТСП ќе испрати писмо до Јавното обвинителство на РМ и ќе спроведе консултации со цел да ги информира за барањето на КПТ, за што Комитетот ќе биде навремено информиран.

Параграф 169. МТСП и Државниот санитарен инспекторат ја разгледаа ситуацијата со дистрибуцијата на храна за неподвижните пациенти во Одделот Б во Специјалната болница во Демир Капија. Во оваа насока МТСП особено ќе ја цени помошта што би ја добил од КПТ за решавање на овој проблем, особено во обидите за наоѓање на донатори на специјална опрема за исхрана на оваа категорија пациенти како и за обука на персоналот за ракување со оваа опрема.